

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 10.

Az a bizonyos 2 frt.

— Válasz a »Szabadság«-nak. —

Igazi meggyőződéssel és őszinte örömmel támogattuk azt a lelkes mozgalmat, amelyet évekket ezelőtt dr. *Hoványi* Ferencz, a város tiszteletben álló főorvosa, ujabban pedig dr. *Bulyovszky* József Nagyvárad tevékeny polgármestere indítottak meg egy igazi emberbaráti intézet, a Gyermekek-kórház létesítése iránt.

Beszámoltunk részletesen az ujabban gyűjtés eredményével is olvasóinknak. 150 gyűjtőven 4802 frt 33 kr jött be, a városi bál tiszta jövedelme pedig 556 frt 35 krt tett ki.

Az eredmény mindenkit kielégített, csak a »Szabadság« ideiglenes szerkesztőjét nem. Nem azon akadt fenn, hogy a 150 gyűjtőiv közül 7 egyáltalán vissza sem érkezett, 10 pedig üresen jött vissza, hanem azon, hogy az egyik gyűjtőven, amelyet egyik kanonok köröztetett, csak 20 frt jött be s ezen összegben még 2 frtos adomány is szerepel.

Ez a körülmény elég a szabadelvű párt hivatalos lapjának arra, hogy a káptalan ellen alaptalan támadást intézzen és — a szekularizációt emlegesse.

Nagyon rossz szolgálatot tett ezzel H. L. id. szerkesztő a jótékony célú gyűjtéseknek. Mert ha a közönség azt látja,

hogy jótékony célú, bár nem nagy adományért pellengére állítják, ki fog akkor adakozni és ki fog gyűjtésre vállalkozni.

De nehogy kitérjünk az érdemleges válaszadás alól, ime válaszunk:

A váradi káptalan Nagyváradon annyi alkotással, jótékony és kulturális intézet alapításával és fenntartásával örököltette meg nevét, hogy csak a hálátlanság és a rosszakarat tagadhatja el érdemeit.

És hogy a *Gyermekek-kórház* ügyéért is tudnak áldozni a káptalan tagjai, megmutatták még a mostani gyűjtés előtt. Kérdezze meg H. L. a polgármestert, az meg fogja mondani, hogy a meghurczolt káptalan tagjai 1894-ben a következő alapítványokat tették a Gyermekek-kórház javára:

V. J. 1000 frt, Sch. E. 500 frt, W. A. 250 frt.

Az ezektől begyűlt 4245 frt mellett, három váradi kanonoknak 1750 frtnyi adománya is megérdemli talán azt, hogy — ne rugdossák meg érte.

És hogy a Z. J.-re se maradjunk adósak, nem ugyan a Gyermekek-kórház, de a városi árvaház bőkezű alapítói közt ennek is megtalálhatja a nevét.

Nem tudjuk, mi jogon mer a »Szabadság« megróvni valakit azért, mert ad valami jótékony célra?! Mi azokat sem ítéljük el, akik egyáltalán semmit sem

adtak. Ezer okuk lehet reá. Még neveik kezdő betűit sem tesszük ki.

De egyet mégis bátorkodunk kérdezni: Miért nincs a Gyermekek-kórház jöltevédi közt a város képviselője *Tisza* Kálmán?!

Pedig ezt joggal kérdezhetjük a következő alapon:

1896-ban a képviselő választások idején a helybeli szabadelvű párt elnöke értesítette a kerület jelöltjét, a generálisból közlegényné lett *Tisza* Kálmánt, hogy a »lelkessült« választók maguk fedezik az »alkotmányos« költségeket, — de tekintettel arra, hogy ilyenkor minden jelölt »jókedvű adakozó« és tekintettel arra, hogy Váradnak most legégetőbb kérdése a »Gyermekek-kórház« ügye: adja az »alkotmányos« költségekre szánt összeget, névszerint 2000 frtot, a Gyermekek-kórház javára.

Erre a levélre — — — máig sem jött válasz.

* * *

Még egy kérdést — a biharmegyei szabadelvű párt intézőségéhez.

Tudva levő dolog, hogy felsőbb és legfelsőbb körökből jött intés következtében két nap alatt vége lett a csabai szekularizációnak.

És önök nyugodtan látják a hivatalos lap vezetését a mostani ideiglenes kezében?

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Két penny.

Sawdry T. után: Mendelényi Béla.

A nap legégetőbb sugarait ontotta éppen, a legforróbbakat, az ablak üvegen keresztül, mikor Mr. *Quish*, aki a késő éjjeli órákban tért haza klubjából, felébredt. Felébredt és az ágya felett lógó óra 12 tiszta ütéséből megállapította, hogy dél van.

Minthogy pedig Mr. *Quish* éppen ezen időtájban holmi üzleti ügyeket szokott elintézni, hát gyorsan utána látott, hogy mielőbb felöltözzék. Nem is csoda hát, ha a rohamos öltözködés közben és után tökéletesen megfeledkezett pénztárczájáról, a helyett, hogy zsebébe dugta volna azt. Őt percczel utóbb, mikor egy omnibuszra ült, vette csak észre a pénztárca hiányát. Bizony egyetlen egy penny sem volt a zsebében s így még a kocsiért sem tudta kifizetni. Az a kétségbeesett ábrázat, melyet Mr. *Quish* erre a fölfödözésre vágott, felébresztette a kocsi felett levő egyetlen, s vele átellenben ülő hölgy részvétét. Megjegyzendő ám, hogy ez a hölgy nagyon szép volt s viruló szépsége nyomban megigézte a boidogtalan Mr. *Quish*-et.

Igen, az említett hölgy csodálatosan szép volt. Nagy sötétkék szemei rendkívül mély benyomást keltettek volna bárkiben is, hát még

piczi, cseresnyepiros ajkai! És mosolygott is még hozzá. Lehet, sőt valószínű, hogy éppen Mr. *Quish*-en mosolygott.

Am ez megbocsátható volt neki; annál is inkább, mivel arcán világosan olvasható volt a sajnálkozás is.

Óh! minő kétségbeesítő helyzet! — gondolta Mr. *Quish*. Most a legkellemesebb társas utazásra lenne kilátásom, s most pénzem nem lévén, mit tehetek okosabban, mint hogy csengetsek — és kiszálljak az omnibuszból.

S fel is emelte már kezét, hogy megrántsa a csengő szíjat, mikor bájos útitársnője megszólalt:

— Bocsásson meg, uram, — mondá dalmos, halk hangon, — de ha nem volna ellenére, kisegiteném Önt, az útiköltség erejéig.

Mr. *Quish* alig hitt füleinek.
— Fogadja legforróbb köszönetemet, kisasszony, — mondá, — nagy bajból segít ki ezzel s nagyon jól tesz velem. Rendkívül sürgős üzleti ügyeim vannak a városban, s már is elkéstem egy kissé.

A fiatal hölgy szó nélkül belenyúlt kised pénzestárczájába és átadta *Quish*-nek a szokásos díjat, melyet ez nyomban a kalauzhoz juttatott.

— Kisasszony, Ön rendkívül jószívű, — szólt ezután ellágyulva Mr. *Quish* Engedje meg, hogy lakezimét kérjem; már csak azért is, hogy visszaszolgálhassam a kölcsönzött pénzüsszeget.

— Szóra sem érdemes, — mondá nevetve a bájos fiatal hölgy.

— De mégis, a mint láthatja is, két penny sok esetben sokkal nagyobb jelentőségű összeg, semmint az ember sejtene is. Engedje hát remélnem, hogy a kölcsönzött két pennyt mielőbb visszafizethetem; hiszen másképp el sem fogadhattam volna!

Igy hát a fiatal hölgy mindenképpen oda jutott, hogy kilétét elárulja. Igaz ugyan, hogy sokan tán helytelennek tartják azt, hogy a fiatal hölgy egy ismeretlen úriembernek csak úgy egyszerűen megmondja, hol lakik, azonban a fiatal hölgy nem tehetett másként, mert hiszen Mr. *Quish*-t nagyon bántotta volna azon gondolat, hogy ajándékba kapott légyen egy teljesen ismeretlen hölgytől 2 pennyt.

Rövid gondolkodás után tehát átnyújtotta Mr. *Quish*-nek névjegyét.

A névjegyén ez állt: Mrs. Edgar Lawrence Mandeville, West-Street 32, Hydepark W.

— És szabad arra kérnem, hogy a tartozásomat képező pénzt személyesen vigyem el, Mrs. Mandeville? — kérde nekibátorodva Mr. *Quish*.

Mrs. Mandeville felemelkedett, intett a kalauznak és így felelt:

— Ha ez önnek örömet okoz, miért ne? — ezzel azután leugrott a kocsirol, a mely most már egyetlen utasával, Mr. *Quish*-el döcögött tova az utcák tömkelegén át.

* * *

ORSZAGGYÜLES

A képviselőház ülése.

Budapest, május 10.

Szilágyi Dezső elnök néhány községnek a földadó leszállítása és a tőzsdeadó behozatala iránti kérvényét mutatja be.

A napirenden levő gazdasági és ipari szövetkezetekről szóló javaslatnál üres padok előtt kezdenek beszélni.

Olcsó hitelt a népnek.

Komjáthy Béla: Elismeri, hogy szükséges az alsóbb néprétegen, mely voltaképen az állam zömét képezi, olcsó hitel által segíteni, ezért ő és mindazok, kik ezen nép érdekeit szívükön viselik, lelkesült örömmel fogadták a hírt, hogy a kormány szövetkezeti javaslatot terjeszt be. Röviden akarja összegezni a következményeket, melyeknek megvalósítását az egészséges hitelszövetkezettől várni lehet.

Első és legfontosabb követelmény az olcsó hitel. De a javaslat áttanulmányozása meggyőzte őt arról, hogy ez a javaslat sem a gazdáknak, sem az iparosoknak nem fog nyújtani olcsó hitelt.

Másik követelménye a hitelképesség emelése. Mostanában, ha egy kisebb földbirtokos vagy gazdának hitelre van szüksége legelőször közvetítő ajtáján kell kopogtatnia, kiknek közbenjárása tetemes költségekkel terheli meg a hitelt igénylőt, ez pedig onnan van, mert a kisgazdának nincs hitele. A hitelszövetkezeteknél ellenben a hitel bazisa a becsületesség, a szorgalom és takarékoság leendő.

Csakis hathatós támogatással vagyunk képesek oly szövetkezeteket állítani, melyek feladatuknak megfelelőhessenek.

Miután a jelen javaslat a 15 millió forint alapjával nem volna képes a magyar föld 2 milliárdnyi adósságát orvosolni, miért nem segítyezik inkább a meglévő szövetkezeteket. A javaslatot általánosságban elfogadja, de hozzájárul Bartha Ödön módosításához. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Orvosság a jövőben.

Miklós Ödön: Foglalkozik Németország hitelszövetkezeteivel, statisztikai adatokat sorol fel, melyekkel bizonyítja, hogy Németország központi hitelszövetkezetei 6 millió forinttal kezdték működésüket és ma 1 milliárd márka vagyonnal rendelkeznek. Nem helyes tehát *Komjáthy* azon felfogása, hogy a javaslat a csekély anyagi tőke következtében nem életképes.

Elismerését fejezi ki a kormánynak azért, hogy kedvezőtlen anyagi viszonyai közepette ezen javaslatot megalkotta. Nem mondja, hogy a részleteken nem szabad módosítani, ez cél-

szerűségi törvény leendő, mely alkalmazkodik az állam és a nép viszonyaihoz. (Helyeslés a jobbon.)

Az alapszabályok egyes vidékeken változhatnak, mert a korlátlan felelősséget nem lehet minden vidéken keresztül vinni. Temes, Torontál megyében talán igen, de Sáros, Liptó, Arva stb. megyékben bizony nem.

Reméli, hogy a jelen javaslat által életbe léptetett hitelszövetkezetek prosperálása ösztönösen fog hatni a gazdasági téren való alakulásra is, aminők: a szövetkezeti biztosítás, az állatgazdasági szövetkezés stb. A javaslatot általánosságban elfogadja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Nem kell újabb centralizáció.

Biró Lajos: Gróf Károlyi Sándor érdemeit említi fel, ki 11 év óta buzgó apostola a hitelszövetkezeteknek és ki megérdemelné, hogy érdemeit máris márványba véssék. (Lelkes éljenzés a nemzeti párton.)

Kormánypárti körökben panaszkodnak arról, hogy az ellenzék minden tekintélyt leront. Hát lehet, hogy van ebben valami igazság.

De nem kell elfelejteni, hogy tekintélyt sem a köhécselő bürokraták, sem pedig a baszkodó hivatalnokok nem fognak kivinni.

Már pedig a jelen javaslat úgy bürokratikus, mint kormány hatalmi alapra fektetett intézkedései éppen nem alkalmasak arra, hogy e megingatott tekintélyt helyreállítsák.

A központi igazgatás helytelen. Legyen szövetkezet a községekben, képezze ez az összetartó kapcsolatot a község lakói közt.

Az alapszabályok értelmében a központból fogják dirigálni a szövetkezeteket. A központi hivatalnokoknak erre fizikai erejük sincs, de ha volna is, akkor se tudnák ezt helyesen teljesíteni, mert nem ismerik a különböző vidék helyviszonyait. Szerinte a vidéken kellene centrumokat állítani, azokból igazgatnia a szövetkezeteket s időnkint összejönni tapasztalataikat kicserélve meg hányni vetni a teendőket.

Beszédjé végén a kormányt *Sekspir* *Venczei* *Kalmárjához* hasonlítja, a ki szintén adott pénzt, de kegyetlen kamatot, egy font húst vett érte; a kormány pedig a nemzet függetlenségét kéri cserébe. A javaslatot csak az esetben fogadja el, ha az általa említett cardinalis hibákon javítanak.

Öt perc szünet.

Ezután *Melczl* *Oszkár* szász képviselő szólott. Aggályai vannak a javaslattal szemben, különösen az állami nagy befolyás miatt.

Ferczel belügyminiszter felelt Visontai interpellációjára a villamos elgázolási ügyében. — *Molnár* interpellációjára csütörtökön felel a miniszter.

Munkácsyról.

A párisi „*Presse Internationale*”, ez a kitűnően szerkesztett és fényes kiállítás kététheti folyóirat csaknem minden számában megemlékezik rólunk magyarokról vagy valamely kiváló hazáukfiáról. Legutóbb érkezett számában *Munkácsyról* hoz hosszabb érdekes cikket, melyet itt egész terjedelmében közlünk:

Hónapok teltek el, mióta az irodalmi és művészi világ megdöbbenéssel értesült róla, hogy a nagy magyar festőt, *Munkácsy* meglepte a rettentő kór, mely annyi kiváló szellemet letiport, s hogy a mestert kórházba vitték.

Szülőföldjén, Magyarországon s más-dik hazájában: Franciaországban, mindenütt, ahol *Munkácsy* kiállította műveit, a hová csak behatoltak szelleme sugara, egyforma fájdalommal fogadták a hírt. Egy kiváló hatalmas lélek mindnyájunk édes tulajdonának letűnő része. E percben az egész sajtó cikkeket szentelt a híres betegnek, majd lassan-lassan elcsendesült minden a nagy név körül épp úgy, mint az *avenue de Villiers* fényes palotában, ahol a művész annyi ragyogó ünnepélyt adott, ahol annyiszor tolongott az egész párisi előkelő társaság.

Régóta nem irtak a lapok *Munkácsyról*. Oly beteg volt-e még mindig? Jobban lett-e? Lehelet-e remélni némi gyógyulást?

A véletlennek köszönöm, hogy olvasóinkat e sokféle kérdésben tájékozhatom.

A napokban Párisban járva, egyszerre szemben találtam magamat *Munkácsynéval*, a megváltozott, egészen fehér *Munkácsynéval*, arczán a fájdalom vonásaival.

Régóta ismerem a mester nejét, ki barátságával tisztel meg engem. Rögton a betegről kezdtünk beszélgetni:

— Mindig csak gyanugy, — felelte *Munkácsyné*; él, ennyi az egész; testileg él, de lelke halott. Soká titkolták előttem az igazságot, de engedték, hadd reménykedjem a lehetséges gyógyulásban, de végre mindent be kellett vallaniok. *Munkácsy* agylágyulás érte, ez gyógyíthatatlan. A betegség első rohamai után átvittem az *endenichi* kórházban, *Bona* közelébe. A jó ápolás alatt itt látszólag mindig boldog, de minden esetre nyugodt. Én magam *colpachi* kastélyomban lakom.

Luxemburgban, mintegy 6 órányira *Bonn*tól; így hát igen gyakran láthatom. Eppen onnan jövök. Drága betegemet nyugodtan, csaknem mosolyogva találtam. *Bonn* környékére sétára mehtünk kocsin s úgy látszott, öröme telt benne. De mily kín volt nekem a tapasztalás, hogy semmi sem eszmél a férfiuban, ki egykor annyi lelkesedéssel csüggött művészetén! Látni akartam, vajjon nem tudnék-e némileg hatni reá, ha festészetről beszélék.

De nem sokáig pőfékelt, hanem reá kiáltott *Mr. Quishre*:

— Kicsoda ön, uram, ha szabad kérdezem és mi hozta ide, mi?

Mr. Quish a nagy meglepetéstől szólni sem tudott hamarjában. Roppant kritikus helyzetben volt és rögton átlátta, hogy az a bizonyos jószívű, bájos fiatal hölgy gonosz tréfát űzött belőle.

— Uram, ön magyarázattal tartozik azon előbbi szavaiért, amelyeket feleségemhez intézett! — kiabált, egyre jobban feldühödve az alacsony, szürke szakállas emberke. Mi jogon merte ön . . .

— Én — én — bocsánatot kérek, — hebegte *Mr. Quish* megrémülve, — sajnálatos félreértésről van szó. Hígyje el, hogy életemben most látom először kedves nejét, én — én.

A hölgy sietett ezután segítségére:

— Ugy van édesem, — szólott a dühtől lihegő férjéhez, — tökéletesen úgy van, a mint ez az ur állítja; én ép oly kevésbé ismerem őt mint te és soha sem is láttam mind máig.

— Én, — nyögte *Mr. Quish*.

(Vége köv.)

Ugyanezen napon, úgy 5 óra tájban délután történt, hogy *Mr. Quish*, duzzadt tárczával felfelé ballagott azon a lépcsőn, mely a *West-Street* 32. alatti ház felsőbb régióiba vezetett.

Látván azt, hogy az emeleten körülbelül csak egyetlen lakosztály van, nyugodtan csöngett be a legelső ajtón.

Szobaleány eresztette be őt, s midőn *Mrs. Mandeville* után tudakozódott, egy közel eső elfogadó szoba-félébe vezette.

A szobában erős félhomály uralkodott, s a sötét színű függönyök, a faliszőnyegek, meg a butorok is csak növelték a sötétséget.

Mr. Quish, aki jóformán alig tudott abban a félhomályban orrán túl valamit határozott körvonalaiban felismerni, vagy tíz perczig ült egy széken, a melyen mindjárt beléptekor helyet foglalt.

Egyszerre azután, mikor már jobban hozzászókkott szeme a félhomályhoz, látja, hogy az egyik karosszékekben egy női ruhába öltözött valaki ül. Örvendezve ugrott hát fel és felkiáltott:

— Nemde pontos vagyok, nagyságos asszonyom? Hat óra sem telt bele, s már is újra látjuk egymást. Igen, eljöttem, hogy visszaszolgáltassam önnek azon összeget, a melylyel oly hathatósan kisegített nagy zavaromból.

A hölgy alak nem szólt erre semmit; *Mr. Quish* azonban lelkesülten tovább beszélt, miközben tárczáját elővette:

— És ugy-e remélhetem, hogy pontosságom feljogosít egy kérelemre? Azt kérem tudniillik, hogy a mi — oly különös körülmények közt kötött — ismeretségünk ne szűnjék meg ezzel a leszámolással. Hiszen nekem úgy tünik fel már is, mintha régi ösmerősök lennénk és meg vagyok arról győződve, hogy ha nagyságos asszonyom is majd jobban megismerkedik, mint hiszem, hogy fog is, velem . . .

Itt hirtelen félbeszakadt *Mr. Quish* mondókája, mert háta megett zajt hallott. Megfordult és nyomban észrevette, hogy egy bizonytalan körvonala férfi alak, aki valószínűleg szundozásából ébredt fel, holmi szófa-féléről felemelkedik.

A következő pillanatban gyufa serczent a férfi alak kezében, s kis vártatva már gyertya égett az asztalon.

Ekkor látta *Mr. Quish* nem kis megütődéssel, hogy az a hölgy, akihez előbbi szavait intézte, legkevésbé sem az a hölgy, akivel az omnibuszon beszélt, hanem annál jóval idősebb és merőben idegen. A rejtélyes férfi alak pedig egy kis, szürke szakállu férfi, aki szemmel láthatólag dühösen pőfékelt egy, a szájában levő vastag szivarból.

— Tudod Miska! — így hívtuk bizalmasan — hogy dicsőség sohasem volt ily nagy; műveidet mindenütt csodálják.

Közönyös szemmel fordult felém s nem felelt. Indítványoztam, hogy küldök neki Párisból festeni, rajzolni valót. »Akarod?» kérdém. Szegény Miskám ismét sötét tekintetet vetett rám s csak ennyit mondott: »Nem tudnék hozzá«. Mert vannak pillanatok, mikor gondolatai csaknem világosak. Mikor visszatértünk a sétáról, hirtelen égre emelt szemekkel így szólt: »Csak onnan felülről jöhet számomra gyógyulás! Fél akartam használni értelmé világosodását és megkérdeztem, nem akarna-e velem Colpachba jönni. Nem fogadta el. »Jól érzem itt magam«, mondá. És mikor utra készültem, kocsimig kísért, fölsegített, aztán egy alkalmazzott kíséretében nyugodtan visszatért a kórházba.

— Valóban, folytatta Munkácsyné, igen jól gondolják őt Enderichben és fizikailag, úgy látszik, egészen jól van. Különösen kitűnő étvágya van s gyakran kér magyar ételeket, melyekközül nagyra tartja a turós csuszát és a káposztás rétest. Vidám percei is vannak férjemnek s néha magyar dalokat füttyörész. Hiszen talán tudja, hogy valódi tehetsége volt a füttyölésre, a mit szívesen bemutatott barátainak.

De ha a test viszonylag jól van, a lélek halott s világos perceiben is közönyös marad minden iránt. Úgy látszik, egyedül vallási gondolatok foglalkoztatják agyát időnkint. Legutóbb levelet kaptam tőle, az elsőt betegsége óta. Magyarul volt írva s mivel nem ismerem e nyelvet, lefordítottam. A levél egy egyszerű imát tartalmazott s különben sem hozzám volt intézve.

Beszélgés közben Munkácsynéval az Elysées-i mezőig jutottunk az Albe szálloda elé.

— Ide szállottam, mondá, ma este elhagyom Páris s talán soha sem térek vissza: sok fájdalmas emléket találok itt.

Ma utoljára mentem avenue de Villiers-i palotánkba, a melyet eladok. Elvittem mindazt a mit a colpachi kastélyba át akarok szállíttatni. Közük van az a sok pálma s más emlékek, a melyeket férjem csodálói küldtek. Mindeme becses ereklyéket a műterembe helyeztettem s aztán az egyik szögletben a honnan Munkácsy órák hosszat szokta szemlélni befejezendő vásznát, sokáig, sokáig sirtam.

Egy dicsőséges multnak mindez emlékeit, mint már mondtam, át vittem Colpachba s egy külön terembe gyűjtöm, a mely szentély lesz számomra.

Ezek után a mély megindulással mondott szavak után Munkácsynétől bucsut vettem.

Schlauch bibornok az Egyetemi Kör disztagja.

A budapesti »Egyetemi Kör« elnöke Tóth Ödön, V-öd éves orvostanhallgató és főjegyzője Matlaskovsky István III-ad éves jogász tegnap délelőtt fél 12 órakor tisztelegtek Bibornok-püspökünkkel s átadták Ő Eminentijának az »Egyetemi Kör« nevében a diszoklevelet, melylyel mint a küldöttség szónokája, az egyetemi kör elnöke csinos szép beszédében kijelentette, a magyar ifjuság háláját akarja kifejezni Ő Eminentijára iránt, a magyar főiskolai ifjúsággal szemben különösen a mult évben Nagyváradon tartott diák-kongresszus alkalmával, — melynek Ő Eminentijája védnöke volt — tanusított kiváló kegyességeért, meleg szeretetéért s áldozatkészességéért. Ő Eminentijája az ő lényének sajátos lebilincselő kegyességével fogadta a küldöttséget s megköszönve a diszoklevelet, vallásosságra s hazafiságra, a haza és egyház szeretetére buzdította a küldötteket s általuk küldötteket. Egyszermind meghívta őket Örley Dénessel a nagyváradai jogakadémiai ifjuság egyleti elnökével egyetemben ebédre, amely alatt s után nagy leereszkedő közvetlenséggel elbeszélgetett velük az ifjuság egyleti életéről s a közöttük mostan uralkodó szellemről, az őket lelkesítő eszmékről.

Az ifju küldöttek délután megtekintvén a székesegyház s a bibornok-püspöki palota nevezetességeit, délután a Szent-László-fürdőbe (Püspök-fürdő) rándultak ki.

A nagy ív-alaku krémszínű chagrin bőrbe kötött, zománcozott érc-diszítással s közepén S. L. zománcozott monogrammal s az egyetemi kör ércdobozba öntött függő pecsétjével ellátott könyvtáblába fűzött diszoklevél pergamenre festve írott szövege a következő:

A budapesti »Egyetemi Kör« 1897. június havának 14-ik napján tartott közgyűlésén

Főmagasságú s főtisztelendő Dr. Schlauch Lőrincz bibornok, nagyváradai megyés püspök, v. b. t. t. úr Ő Eminentiját

Disztagjává választotta.

Erről jelen oklevelet pecséttel megerősítve kiadjuk.

Kelt Budapesten, 1897. június 14-én.

Tóth Ödön,
elnök.

Matlaskovsky István,
jegyző.

A temetők rendezése.

— Az ősi-i temető kibővítése. —

A köztemetők rendezésénél, tudvalevőleg az a terv, hogy csak két temetőt rendeznek be az egész városnak s így egyik másik részéből a városnak valóságos vándorlást kellene tenni a temetőig.

Ez ellen már a különböző bizottságban emelkedtek erős hangok s bizonyára a közgyűlésen is kifejezésre jut a polgárság egy részének ez irányban hangoztatott véleménye.

Az egész temető kérdés azonban egy kis halasztást szenved, amennyiben a csütörtöki közgyűlés napirendjére nem tüzték ki.

Ennek részben az is az oka, hogy az ősi-i temető ügyében némi fordulat állott be, amint azt alább, a lapunk szerkesztője által beadott kérelem is kimutatja.

Ez a temető még nincs telve, de ettől tekintve a l. szert. káptalan pár hold ingyen területet enged át a temető kibővítésére. Ezáltal ősi-i nem marad temető nélkül s Nagyváradnak közelebb fekvő részéről is könnyebben megközelíthető temetőhöz jutunk.

Dr. Vucskics Gyula újvárosi r. kath. plébánosnak a városhoz beadott kérelme a következő:

Tek. Törvényhatósági Bizottság!

A csütörtöki közgyűlésre kitűzött temetői szabályrendelet-tervezetnek egyik pontja kimondani javasolja a Nagyvárad város területén fekvő u. n. ősi-i temető bezárását.

Mielőtt Nagyvárad város közgyűlése kimondaná ezt a határozatot, állásomból folyó kötelességemnek tartom felelőlegesen szavamat az ősi-i temetőnek tervbe vett bezárása ellen.

Még csak félesztendeje, hogy lelkipásztora vagyok a Szt.-László-ról nevezett plebániái egyháznak, de ez idő alatt teljesen meggyőződtem arról, hogy erre a temetőre ezután még nagyobb szükség lesz e városrész lakosságának, mint a multban volt, a mikor pedig a sokkal közelebb fekvő Zöldkerti temető kapui sem voltak még bezárva.

Egy tekintet Nagyvárad város térképére meggyőz arról, hogy nagy kiterjedésű városrésznünknek különösen külső részei mily nagy távolságban vannak a most rendezés alatt álló központi temetőtől.

A Külvárosról u. i. a központi temetőbe nincs más út, mint a Vég-utcán, Nagy-Teleki-utcán, Szt.-László-téren, Kert-utcán és a másfél kilométer hosszú fasonon keresztül. Egyet-

len ilyen temetés egész délutánt vesz igénybe, télen pedig nem is lehet világosan elvégezni.

Hasonlóképpen vagyunk Újvárosnak a Lovásártér és a régi Lovas-laktanya felé eső részeivel.

Az újvárosi plebániához tartozó ősi-i lakosoknak pedig — kiknek száma harmadfélszázra megy, egyáltalán nem lenne temetőjük, ha a mostanit bezáratja a nemes város tanácsa.

Mikor 60 esztendővel ezelőtt megnyitotta a város a Bónis-kut melletti temetőt, a lelkészek és a hívek nem akarták elfogadni azt, mert rendkívül messze van a várostól. 1832-ben beleegyeztek ugyan, de — mint a Canonica Visitatio tanusítja — olyan kikötéssel, hogy a lelkész csak a házsor végéig tartozik kikísérni a halottakat, akik pedig tovább is kikísértetni óhajtják halottaikat, kétszeres illetéket fizetnek. Pedig akkor évenként csak egy-két halottat vittek ebbe a temetőbe, most pedig minden második-harmadik nap elfoglalná egy-egy ilyen temetés a lelkésznek egész délutánját.

Vegyük hozzá, hogy az ut nagyon rossz s erre vonatkozólag minden felszólalás eredmény nélküli. A város most köti a szerződést a villamos vasut ügyében s arra még csak nem is gondoltak, hogy a villamos vasut oda is kivezetessék. Az elhunytak iránt való kegyelet emberi és vallási kötelesség, — de ha a város a közeli temetőket bezárja, a távolfekvőhöz pedig kellő közlekedési eszközökről nem gondoskodik, lehetetlenné teszi a kötelesség teljesítését, s apáink sirhantjainak gondozását.

Az ősi-i temető fentartását azért e városrész lakói, különösen pedig Külvároson, Újváros külső részein és az ősi-i tanyán lakó híveim érdekében feltétlenül szükségesnek tartom.

E temető bezárására semmiféle közegészségügyi indok fenn nem forog, egyedül arra hivatkoznak, hogy e temető, mely éppen 100 esztendeje szolgál nyughelyül e város polgárainak, már javarészt megtelt. Ámde néhány évig még így is elegendő e célra. És ezen a bajon segíteni lehet.

A ft. l. sz. káptalannál, ősi-i földesuránál s újvárosi híveim kegyuránál megtettem a lépéseket, hogy e temető kiegészítésére új területet nyerjünk. A ft. káptalan f. hó 9-én hozott végzésében meg is ígérte, hogy a r. k. híveknek elégséges területet fog átengedni temetői használatra. Az új temetőrészre azonban fentartja magának a tulajdonjogot.

Mindezek alapján tisztelettel kérem Nagyvárad város tek. törvényhatósági bizottságát, hogy az ősi-i temető bezárására vonatkozó javaslatot mellőzni s e temetőt továbbra is fentartani méltóztassék.

Nagyvárad, 1898. május 10.

Dr. Vucskics Gyula,
r. k. plébános.

Nagyvárad város közügyei.

A városi közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága holnap, csütörtökön tartja közgyűlését.

Eléggé érdekes lesz, azt jelzi előre a tárgysorozat, mert olyan fontos ügyek vannak elintézésre kitűzve, mint a Bazár-szoros kibővítése s ezzel kapcsolatban a színház építése; a gyermekórház, a járványórház ügye.

A tárgysorozat különben a következő.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának f. évi május 12-én esetleg következő napján mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanácsstermében tartandó rendes közgyűlésen következő ügyek fognak tárgyalás alá kerülni:

1. Polgármesteri havi jelentés.
2. A tanács mint állandó választmányi jelentése, a következő év alapult év záróműködésére vonatkozólag.
3. Ugyanannak jelentése, a városházi puszta-terület, továbbá az ebben kezelt alapok és alapítványokról szóló 1897. évi zárszámadások tárgyában.
4. A kebelbeli árvaszék előterjesztése, az 1897. évi gyámpénztári számadás és mérleg tárgyában.
5. A tanács előterjesztése, a járványórház

részére szükséges földterület megvétele tárgyában.

6. Ugyanannak javaslata, Molnár Imre köztér átengedés iránti kérvényére vonatkozólag.

7. Ugyanannak előterjesztése, a vásárvám és a helypénzre vonatkozó díjszabályzatok tárgyában.

8. Ugyanannak előterjesztése, a Bazár-szoros kiszélesítése folytán szükségessé vált kiszajátítási eljárás megindítása, illetőleg Rimanóczy Kálmán nyilatkozata tárgyában.

9. Ugyanannak javaslata, a Szacs-vay-szobor iránt Déry János által beadott indítvány tárgyában.

10. Ugyanannak javaslata, az árvaházi árvák létszámának felemelése iránt.

11. Ugyanannak előterjesztése a nagypiaczi 12-ik sz. teleknek Ullmann Izidor részére leendő átadása tárgyában.

12. Ugyanannak előterjesztése a Rabsegélyző Egyletnek javító intézet felállítására iránti kérvénye tárgyában.

13. Ugyanannak előterjesztése a nagyvárad Kereskedelmi Csarnok elnökségének egy Felső Kereskedelmi iskola megnyitására iránt a kultuszminiszter urhoz intézett kérvénye támogatása tárgyában.

14. Ugyanannak előterjesztése, a sírásólak és temetőkapu felépítése, illetve elkészítése iránt.

15. Ugyanannak előterjesztése, a honvéd lovassági laktanyára vonatkozólag Sztarill Ferenc vállalkozóval kötött szerződés tárgyában.

16. Ugyanannak előterjesztése, a szegény gyermekokórház alap részére megvásárolt ingatlanok és haszonélvezetre vonatkozó szerződések tárgyában.

17. Ugyanannak előterjesztése, az ürszékek és emésztő tisztítására vonatkozó szerződés jóváhagyása iránt.

18. Ugyanannak előterjesztése a Láng Józseffel nyomtatványok szállítására,

19. Kugler Alberttel sertéshizláló telep bérletére.

20. Feldmann Jakabbal a Sebes-Körösön felállítandó nyári uszodára,

21. Bródy Samuval földhaszonbérletre vonatkozólag kötött szerződés tárgyában.

22. A nyugdíj bizottság jelentése, a nyugdíj pénztár 1897. évi zárszámadásáról.

23. Ugyanannak jelentése, özv. Csobánszky Antalné nyugdíja iránt.

24. A jogügyi szakbizottság jelentése, a villamos vasut és erőátvitelre vonatkozó szerződés tárgyában.

25. Dr. Waldmann Béla egyetemes orvos tudori oklevele.

26. Dr. Löte János egyetemes orvos tudori oklevele.

Miről midőn a törvényhatósági bizottság t. tagjait értesíteni szerencsém van, egyszersmind tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak az ülést megelőző napon a városház tanácstermében kitéve lesznek s bárki által megtekinthető.

Nagyvárad, 1898. május 10.

Rácz Mihály, főjegyző.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Május 12. A „Bihoreana” román bank alakuló közgyűlése a Zöldfában d. e. 9 órakor.

Május 12. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Május 14. Vívó-versei a Zöldfában.

Május 15. Az iparos ifjak egyesületének rendkívüli közgyűlése d. u. 3 órakor.

Május 18. Liptay István sajtópöre.

Május 25. Nyiray Elek sajtópöre.

Május 29. A gyorsíró-kör Stolce-ünnepélye.

Junius 14. Biharmegyei központi választmányának ülése d. e. 11 órakor.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Congrua-ülés a megyeházán.** A congrua-bizottság tegnap ülést tartott Biharmegyei székházában két lelkészi hivatal congrua ügyében. A tárgyalásban részt vettek: Szunyogh Péter alispán, Dencs János tb. kanonok, Lopusny Gyula szt. József intézeti alkormányzó, Leffelhoff Gyula élesdi plebános, Wallner Ödön megyei t. főügyész, Verner Kál-

mán élesdi szolgabíró és Balogh Elemér aljegyző mint előadó. — Az élesdi és a sólyomkői r. kath. plebániák jövedelmét tárgyalták. A megállapodás szerint az élesdi plebánia évi bevétele 924 frt 18 kr, kiadása 180 frt 41 kr, megállapított tiszta jövedelem 743 frt 71 kr; — a sólyomkői plebánia évi bevétele 1337 frt 67 kr, kiadása 207 frt 50 kr, megállapított tiszta jövedelme 1130 frt 17 kr. A sólyomkői segédlelkész évi tisztajövedelmét 360 frt 50 krban állapították meg.

* **A Bazár-szoros és színház építés.** A Bazár-szoros kibővítése s ezzel kapcsolatosan egy bazár-épület és a színház felépítése tárgyában tudvalevőleg Rimanóczy Kálmán építész oly értelmű ajánlatot tett, hogy a bazár-épület 10 éven át évi 20 ezer frt jövedelmét biztosítja, s kész az egész tervezetet, a színház építésével együtt keresztülvinni az általa bemutatott tervezet és számítás alapján. A közgyűlés elfogadta és a belügyminiszter jóváhagyta a tervezeteket és a Rimanóczy Kálmán ajánlatát. Kívánta azonban, hogy a bazár-épületnek ne csak 20,000 frt évi jövedelme, de ezen felül az épület fenntartása is biztosított legyen. — Rimanóczy Kálmán újabb egy beadványt intézett a tanácshoz, a melyben fenntartja ajánlatát, de a bazár-épület fenntartásának költségeire nézve nem vállal kötelezettséget, s azt a városnak kell viselni. Azon elterjedt híreszteléssel szemben, hogy úgy az építkezés, mint a terv keresztülviteléből néki nagy haszna lenne, kéri, miszerint az egész munkálatokra nyílt árlejtést tartsanak. ha lesz olcsóbb ajánlat tevő, annak adják a munkát. A városi tanács az ügyet a holnapi közgyűlés elé terjeszti, azzal a jegyzőkönyvvel együtt, a melyet a megvásárolandó, illetve kiszajátítandó házak tulajdonosaival felvettek s a melyekben ezek nyilatkoznak, hogy mennyiért hajlandók ingatlanukat a városnak átadni. A tanács javaslatában benne van, miszerint a kiszajátítási terveket küldjék fel a miniszterhez jóváhagyás végett; az építkezésre nézve pedig annak idején tartsanak árlejtést.

* **Birói eskütétel.** Dr. Eperjesi Ferenc törvényszéki bíró tegnap tette le teljes tanácsülésben a hivatalos esküt. A tanácsülésben részt vettek az összes bírók.

* **A felső kereskedelmi iskola sorsa.** A nagyvárad felső kereskedelmi iskola, melynek igazgatója működésétől az elismerést megtagadni nem lehet, válságos helyzetbe jutott. Propper N. János alapító-igazgató ajánlatot tett a kereskedelmi Csarnoknak, majd a Keresk. és Iparkamarának, az iskola megvétele, azonban a kísérlet mindkét helyen eredménytelen volt. Nem kutatjuk, mily indokból, a Keresk. Csarnok egy új felső keresk. iskola nyitására kért engedélyt. Nagyvárad város tanácsa s a holnapi közgyűléstől függ, hogy ezen kérelmet a törvényhatóság maga is pártolja majd. Egy új kereskedelmi iskola felállítása határozottan az eddigi intézet teljes bukását, tönkretételét jelenti. Eppen ebből a szempontból érthető az a védekezés, a melyet Propper N. János iskolája érdekében ki fejt. Egy hozzánk beküldött nyilatkozatában, éppen úgy, mint a keresk. kamarához beterjesztett indítványában, részletesen ismerteti az iskola alapítását, annak működését; rámutat azokra az áldozatokra a melyeket 10 év alatt hozott. Kijelenti, hogy a Csarnoknak azért nem adhatta át az iskolát, mert alig negyedrészt ígérték a befektetett összegnek. Rámutat, hogy mily magas bért fizetett a Csarnoknak, míg más városokban messzemenő istápolásban részesül a kereskedelmi iskola. Mikor egy ember anyagi tönkre tétele következhet be, valamely újabb intézkedésből, talán még sem lehet úgy könnyedén

félre tenni a skropulusokat, mit az igazgató irata a Csarnok óhajlásával szemben támaszt? Leben und leben lassen — éppen kereskedői elv.

* **A választók összeírása.** Nagyvárad város központi választmánya tegnap délután tette meg a szükséges intézkedéseket az 1899. évi választók névjegyzékének összeírására. Az ülésen jelen voltak: Dr. Bulyovszky József elnök, dr. Hoványi Gyula, Rádl Ödön, Szokoly Tamás, dr. Márkus László és Istvánffy István jegyző. A választók összeírására a következőképpen állították össze a küldöttségeket: Várad-Olasziban: elnök: Hlatky Endre, tagok dr. Rádó Ignác és dr. Márkus László; — Várad-Ujvárosban: Elnök Szokoly Tamás, tagok dr. Moskovits József és dr. Várady Zsigmond; — V-Velence-Váralján: elnök Rádl Ödön, tagok Ullmann Izidor és Serényi Gusztáv. A választók összeírását június hó 5-ig kell befejezni s a névjegyzék összeállítása végett a központi választmány még június folyamán ismét ülést tart.

* **Uj bíró.** Pákozdy István járásbírói aljegyzőt az igazságügy miniszter a nagybecskereki járásbíróshoz albiróvá kinevezte.

* **A hadapródiškola villanyvilágítása.** A Nagyváradon épülő honvédhadapród iskola a modern követelmények minden kellékével ellész látva. Vízvezetési csőhálózata és felszerelése mintegy 60,000 frtba fog kerülni. Ebből lehet képzelni, hogy mily óriási vízmennyiséget kell a városnak az iskola rendelkezésére bocsátani. A világitást az iskola saját villamos telepével és hálózatával látja el. A 4-ik honvéd ezred parancsnoksága már benyújtotta a kérelmet a városhoz, a melyben a villamostelep kazánházának építésére engedélyt kér.

* **Ipariskolánk államsegélye.** A vallás és közoktatásügyi miniszter évenként bizonyosösszeggel segíti az alsó foku ipariskolákat. Most értesíti a miniszter Biharvármegyét, hogy a margitai iparostanoncziskola részére 210 frt, a belényesi iparostanoncziskola részére 480 frt és a nagyszalontai iparostanoncziskola részére 200 frt államsegélyt utalt ki.

* **Javitó-intézetre — nincs hely.** A biharmegyei rabsegélyző-egylet legutóbbi közgyűlésén azon életrevaló eszmét vetették fel, hogy kívánatos, szükséges volna Nagyváradon egy javító-intézetet létesíteni, a hol a rossz utra tévedt gyermekek neveltetnének, taníttatnának, hogy visszaadják őket a társadalomnak. Hosszabb beadványban e célra helyet kértek a várostól. A városi tanács foglalkozott a rabsegélyző-egylet beadványával s azt elvileg helyesli, azonban a kérelmet nem teljesítheti, mivel nincs a város rendelkezésére jelenleg alkalmas terület.

* **A Szacs-vay-szobor felállítása.** Déry János törvényhatósági bizottsági tag két hónappal előbb indítványt nyújtott be Nagyvárad város törvényhatóságához, a melyben indítványozza, hogy néhai Szacs-vay Imrének, Nagyvárad vértanu halált szenvedett képviselőjének emléksobrát állíttassa fel mielőbb a város. Ez annál inkább keresztülvihető, mert tekintélyes összeg áll a város rendelkezésére, mint Szacs-vay-szobor alap. A városi tanács tegnap tárgyalta az indítványt. Megbízták a polgármestert, hogy a Szacs-vay-szobor-bizottságot hívja össze, s gondoskodjék az emlék-szobor felállításáról. A bizottság elnöke, néhai Kálmán József helyett dr. Bulyovszky József polgármester.

* **Szent Antal — földesur.** A szegény emberek és nyomorultak baján segítő Pádusi szent Antal mint Miskolcziól jelentik, ott földesur lett. Egy miskolczi asszonynak ugyanis egyetlen fia évek óta nagy beteg volt. Mostanában

aztán ez az asszony meghallotta a híret a páduai szentnek és szülőjét ajánlotta fel a miskolci szent Antal-persely részére azon esetre, ha fia a nehéz betegségből felgyógyul. Kívánsága beteljesült. Alig végezte el a kijelölt ájtosságot az anya, gyermeke teljesen fölépült. A szülő az asszony most átiratta a jövő szentek segélyperselye tulajdonába s így lett Páduai szent Antaltól magyar földesur.

* **Eljegyzés.** Lenárd József posta-tiszt eljegyezte Szatmári Károly posta-főtiszt bájos és nagyműveltségű leányát Szerénát.

* **Névváltoztatások.** A belügyminiszter kiskoru Schmiedt Péter Pecze-Szöllősi lakosnak megengedte, hogy vezetéknévét «Szigetvári»-ra, Kursinszky József sarkadi lakos és kiskoru gyermekei Géza, Gyula, Margit, József és Sándornak, hogy vezetéknévüket «Kutasi»-ra változtassák.

* **Halálozás.** Részvétel vettük a következő gyászjelentést:

Alulírottak fájdalommal tudatják a legjobb férj, atya após testvér és rokonnak **Plesz József** M. K. ÁLL. vasuti kapusnak, folyó év május hó 9-én este 7 órakor élete 52-ik, boldog házassága 33-ik évében rövid szenvedés után történt elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai folyó hó 11-én d. u. 4 órakor fog a Széles-utca 533-ik szám alatt levő lakásánál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetve s az olasz sarkertben örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai, kartársai, barátai és ismerősei meghívotnak. Nagyváradon, 1898. május hó 10-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! özv. Plesz Józsefné szül. Gyöngyössy Katalin, neje. Plesz Mária, Plesz Sándor, ifj. Plesz József, Plesz Károly, Plesz Vilmos, Plesz Erzsébet, Plesz János, Plesz Lajos, gyermekei. Plesz Berta, testvére. Ifj. Plesz Józsefné meny. özv. Ganlich Józsefné, Ganlich Gizella, Kanlich József rokonai.

* **Egy aggastyán balesete.** Nagy-Telek-utcán Heller Májor, 70 éves piaci gabona árus tul terhelt talyigályába fogva elkényszerezett szamarát szokása szerint kinezva, egy véletlen pillanatban az egész taligát magára borította, minek következtében lábtöréssel kapcsolatos oly sérüléseket szenvedett, hogy most a biharmegyei kózkórházban várja szenvedéseinek végét. Sajnálatos, hogy az óra hosszáig patakzó vérben fetrengő öreg ember részére segélyt még a szemtanuk sem nyújtottak.

* **Megesipett tolvaj.** A rendőrség tegnap elfogta Papp Istvánnét, aki Plesz Árontól ellopott 35 forintot, amit azután a férjének átadott, aki azután a pénzt elköltötte. Mindkettőt letartóztatták.

* **Katona-zene.** Ma, szerda d. u. 6 és 7 óra közt a 37. gyalogezred zenekara a Schlauch-terén térzenét ad.

A legújabb sajtóper.

Megirtuk annak idején, hogy e hó 18-án **Liptay** Istvánt érdeklőleg sajtóügyi tárgyalás lesz.

Kétségkívül érdekes lesz ez a tárgyalás már csak azért is, mivel véresszáju izgatással vádolt lapszerkesztő felett mond majd ítéletet a bíróság.

Csodálatosan burjánzanak ezek a lapszerkesztők. Vadabbnál-vadabb lapjaikkal és valóssággal mulatság számba megy, mikor véresszáju belletristák, a szerkesztők, odakerülve a vádlottak padjára, leszűrődnek gyatra, ügyefogyott faczér mesterlegényekké.

Hogy pedig olvasóink is lássák, minő fázisai vannak a most annyira divatos «sajtóper»-nek, ime itt adunk egy kis izelítőt **Liptay** ellen beadott vádleveléből.

Tekintetes Sajtóbírótság!

Az Aradon **Kornya** Ernő kiadásában és **Raumann** Lipót felelő szerkesztése alatt megjelenő «Ujvilág» című politikai havi lapnak az 1898. évi február hó 15-én kiadott 2-ik számában a Politikai Szemle nevet viselő rovat-

ban: «A szocializmus terjedése» és «Az a híres miniszter» címek alatt közzétett cikkeiben jelentkező osztály elleni izgatás vétsége miatt a felelős személy ellen a sajtóvizsgálat elrendelését kértém.

Ezen a fejelentésemhez /. alatt csatoltan levő lappéldányban megjelent cikkek a következőket tartalmazzák:

A szocializmus terjedése. A hatalom már fűhöz-fához kapkod, de mindhiába, mert a szocializmus rohamosan terjed.

Az «uri» osztály reszket, mint a nyárfa levél, de jogokat nem ad a munkásoknak és kenyer helyett inkább golyót ígér nekik.

A napokban ismét ötven szálas csendőrt szállítottak Szabolcsvármegyébe. Csak rajta! Elvtársaink nem fognak szuronyaitok elé állani, golyókat nem röpítetek beléjük, **ti emberi alakot felvett bestiák.**

Az igazság mellettünk van, ez a mi világitó fátylánk, a gaszág, a mai társadalom rák fenéje pedig hadd pusztuljon, hadd vesszen el összes nyomorult intézményeivel együtt!

Az a híres miniszter. Azt mondja a helybeli «függetlenség» és munkást gyalázó lap hogy: Darányi miniszter okosember, mert azt mondotta ő kigyelme a szocializmusra nézve, hogy a kormány tudja kötelességét. Ez a kötelesség pedig a sajtó cenzúra óvatos becsempészése a 48-iki törvényekbe. Tehát a sajtó törvényt megsemmisíteni akarják és olyan intézkedéseket akarnak életbe léptetni, melyek szerint a 48-iki törvények alapján és keretében a «lázító» sajtótermékek terjesztése megakadályoztassék és szétküldésük előtt bírói határozat nélkül lefoglaltassanak. Ezeket mondotta Darányi ur a képviselőházban, talpnyaló pártja pedig zajosan megtapsolta érte. Hogyne hisz ez az ember lángész.

Mi munkások látjuk ezt az eszeveszet harcot, melyet a hatalom ellenünk intéz. Látjuk már a zsarnokságot teljes meztelenségében, hogy mint akar bennünket rabigába kergetni; de ezt a rabigát nem vesszük magunkra! Munkás, munkás, te pária, hát nem vagy-e rab? Nem vagy-e lánczra verve, mint a kutya? s most a jön a szájkosár, mely jajgatásokat akarja elfojtani s vele együtt lélegzettedet.

Mi munkások lázítók nem vagyunk. Mi gyilkosok nem vagyunk, mi lelketlenek sem vagyunk, hanem ők, az urak azok.

Mint hogy mindkét cikk a szocialisták s ekként a munkásosztály nyomorának s elnyomatásának okául egyenesen a vagyonosabb osztályt, az egész rendet tünteti fel,

minthogy továbbá a kormánynak a szocializmus elfojtása körül kifejtett ténykedések jogtalanok és erőszakosnak bélyegezve azt olyannak mondja, mely az ugyanis elnyomott munkás osztálynak még nagyobb és jogtalanabb elnyomását eredményezi s csak arra szól, hogy a munkás osztályt jogos követelésének még elterjeszthetőségétől is elzárja; minthogy végül akkor, midőn mindeme állítólag jogtalan elnyomatásnak s erőszakos intézkedésnek okozójául az más rendet, a vagyonos osztályt tünteti fel, egyuttal a munkásokat a vagyonos osztály elleni gyűlöletre is felhívja és izgatja,

minthogy továbbá a felelős személy a sajtótörvény 13. § értelmében a sajtóvizsgálat folyamán **Liptay** Iván személyében kinyomozva lett s ő az említett két sajtó közleményért a felelősséget el is vállalta,

figyelemmel továbbá arra, hogy a sajtóügyi eljárás folyamatba tételéhez szükséges meghatalmazás feljelentésemhez 2. alatt csatolva van.

az idevonatkozó sajtóügyi vizsgálati iratok mellett s a hivatkozott törvényszakaszok alapján

Liptay Iván battonyai születésű, 24 éves, róm. kath. nőtlen, czipészsegéd, vagyontalan, irni, olvasni tudó, büntetlen előéletű, aradi lakos ellen az «Ujvilág» című politikai havi lapnak Aradon 1898. február 15-én megjelent 2-ik számában közzétett «A szocializmus terjedése» és «Az a híres miniszter» címeket viselő hirlapi közlemények által elkövetett a btkv. 172. §-ának 2. bekezdésébe ütköző osztály elleni izgatás vétsége miatt

vádat emelek.

Kérve a tekintetes sajtóbírótság olnökét, hogy jelen sajtóügy elbírálása végett tárgyalási

határnapot kitűzni, a tárgyalásra vádlottat megidézni s ezen intézkedésről alólírott sajtóközvándlót értesíteni méltóztassék.

Nagyvárad, 1898. márczius 22.

Dr. **Perjéssy Mihály** s. k.
sajtóügyi kerületi kövrádló.

IRODALOM.

A **Népnevelési Közlöny** legújabb száma megjelent, az új szerkesztő **Gábel Jakab** összeállításában. A lap élén az új szerkesztőség a lelkes hazafias «Beköszöntője» foglalkozik zokkal a teendőkkal, iránynyal a melyet a lapban követni akarnak. Úgyesen van összeállítva a hivatalos rész és «iskolai élet» cím alatt változatos, a tanügyi hírek rovata. Az egyesületi ügyekben pontos leírás van a biharmegyei tankerületi tanítótestület legutóbbi közgyűléséről és hazafias ünnepélyéről s néhány apróság zárja be az ügyesen összeállított lapot.

SZINHÁZ.

Goldstein Számi. Megint vékonyan telt ház előtt, de zsufolt karzat előtt játszott a társulat. Természetesen zajos külső sikerrel. **Nyáray** kitűnő alak is, meg hát jó Goldstein Számi is és édes Istenem, van-e hálásabb publikum a karzatnál? Szorongó szívvel lessük-várjuk, hogy hát csakugyan a karzat fogja estéről-estére megcsinálni a szinelőadás sikerét? Hát így vajmi hamar orfeum lesz ám a kolozsvári nemzeti színtársulat által megszállott deszkabódéból. — Csak lézseren!

Hírek a szinkörből. **Böllöny József** intendáns mindent elkövet, hogy az előadásokat korszerű diszletekkel, ruhatárral és színpadi berendezéssel hozza színre. Így a britt óriás mai «Lear király»-ában lesz alkalmá a közönségnek a stilszerű gazdag ruhatár második sorozatában gyönyörködni, melynek minden darabja ujjonnan készült s ma esze kerül először bemutatásra.

Holnap csütörtökön «Nebántsvirág» adatik **Perényi Margittal** a czimszerepben; a többi szerep **Árpási K., Marosi A., Kassai, Leővei, Nyárai, Rózsahegy** és **Vendrinek** van kiosztva.

Heti műsor.

Szerda: Lear király.

Csütörtök: Ne bántsvirág.

Péntek: Katona dolog. (Elsőször.)

Szombat: Katona dolog. (Másodszor.)

Vasárnap délután: Bolondok háza.

Vasárnap este: Sárga csikó.

EGYESÜLETEK.

A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület tegnap, május 10-én, délután 5 órakor választmányi ülést tartott.

Jelen voltak: **Dr. Beőthy László** főispán elnök, **Gyalóky Lajos, Gálbory Sámuel** alelnökök, **dr. Karácsonyi János** titkár, **Középpessy Gyula** és **dr. Némethy Gyula** segédnökök.

A gyűlés első tárgya **József főherceg** levele volt, melyben az egyesületnek a küldött évkönyvért köszönetet mond. Ezután **Karácsonyi János** dr. jelenti, hogy **Tisza Kálmán**nak a küldött képer, a **Gazdas. és iparbanknak** a pénzbeli segítségért köszönő levelet küldött.

Majd a választmány nagy öröme jelenti, hogy **Fraknoi Vilmos** püspök legutóbbi budapesti tartózkodása alkalmából tudtára adta, hogy a kért államségélyt, amely több száz forintra fog rugni, az egyesület meg fogja kapni, még pedig 1897-től kezdve.

A választmány ezután a számvizsgáló bizottság tagjaiul **Géczy Lajost** és **dr. Bozóky Alajost** nevezi ki.

Elhatározza továbbá, hogy 1898. május 30-án délután 5 órára közgyűlést hi össze. E közgyűlésen **Gyalóky Jenő** hadnagy a váradit várát fogja méltatni katonai szempontból, **dr. Némethy Gyula** pedig **Koroknyai Ottó** kolozsvári képviselőt, az állam ajándékát a millennium

alkalmából, mely a muzeum fődíszé, fogja ismertetni.

A közgyűlés tárgyalása kapcsán dr. Karácsonyi János titkár bejelenti a választmányának, hogy tekintettel közlegő távozására Nagyváradról, az egyleti titkárságról lemond, mit a választmány a legmélyebb sajnálattal vesz tudomásul. Dr. Beóthy László indítványára a választmány a legmélyebb elismeréssel adózik dr. Karácsonyinak önzetlen, szakavatott működéséért, azon reményben, hogy tudományával, buzgóságával az egyletet ezentul is pártfogolni fogja. A közgyűlés tárgya tehát az új titkár-választás is leendő. Végül a választmány köszönettel veszi Peiser Károly ajándékát, két Bocskay érmet, valamint a váradi gubás-czéhét egy faládát, 3 kantát a század elejéről s egyebet, végül fölhatalmazza Középegy Gyula őrt egy éremszékény csináltatására. A választmány ezenkívül 40 frtnyi segélyt szavazott meg Forgó Lajos házmesternek.

Kath. újságírók segélyegylete. A Pázmány Egyet, a kath. újságírók és írók segélyegylete tegnap alakult meg Budapesten. Az alakulásra a következő 84 író jelentette be tagságát:

Andor József, Auer István, Árvay Sándor, Babik József, Balogh Miklós, Berger ev. János, Bodnár Gáspár, Bogisich Mihály, Bonitz Ferencz, Breznay Béla dr., Cenner Lajos, Cziklay Lajos, Czobor Béla dr., Dugovich Imre, Ember Károly, Erdélyi Károly dr. (Kolozsvár), Erney József, Egly Mihály, Franciscy Lajos dr. (Nyitra), Gergely József, Gelsei Bíró Zoltán, Gramling K., Gyurinka Antal, Hackl Lajos, Hajdu Tibor dr. (Pannonhalma), Haudek Ágoston dr. (Zala-Apáthi), Herald Ferencz dr., Hollósy Géza, Hufnagel János dr., Hummer Nándor dr., Iró Károly, Irzai Ottó, Jedlicska Pál, Kaposi József, Kerékgyártó Béla, Kisfaludy Á. Béla, Kiss János dr., Kontur Béla dr., Kozáry Gyula (Pécs), Kupár Rezső, Lakatos Sándor, Langer Viktor, Lévy Mihály, Marsovszky Endre dr., Mázy Engelbert dr., Mihalovics Ede dr., Mihályfi Ákos dr., Miller József, Nagy Elemér dr., Nemes Antal dr., Némethy Lajos dr., (Esztergom. alap), Novák Lajos, Ötvös József dr., Paal István (Kolozsvár), Pintér Kálmán, Proff Kocsárd br., Puri Iván dr., Rada István dr. (Veszprém), Récsy Viktor dr. (Pannonhalma), Rédey Ferencz, Rézbányay János, dr., Rézbányai József dr., Rosty Kálmán (Kaloosa), Ság József, Seress Imre, Simon Péter, Somfay János, Schleiminger (Gellért) Jenő, Schmidt Ferencz, Szabó Mihály (Suránka), Szemlér Ferencz, Sziklay János dr., Szilvek Lajos dr., Tomor Ferencz, Tóthfalussy Béla, Valnicsek Béla, Való Simon dr., Várossy Gyula dr. p. praelátus, Városv Gyula o. képv., Veszely Károly, Violet Gyula (Tarczal), Vučkics Gyula dr. (Nagyvárad), Walter Gyula dr. (Eszterom), Zelliger Vilmos dr.

Az olaszai gazdaközönség közgyűlése. Az olaszai-i gazdaközönség 15-én tartja évi közgyűlését, melyre a következő felhívást bocsátják ki: Felhívás. Alolított mint a gazdaközönség elnöke, Nagyvárad olaszai-i gazdaközönségét tisztelettel s egyenként felhívom, miként a folyó év és hó 16-ik napjának délelőtti 11 órakor megtartandó évi közgyűlésén a régi város háza termében megjelenni sziveskedjenek. Tárgy: 1. A múlt évi számadások felülvizsgálása s a felmentvény megadása. 2. Egyéb indítványok mely 24 órával előbb hozzám bejelentettek. Tisztelettel Nagyvárad, 1898. május 8. Szokolay Tamás ügyvéd, mint a Nagyvárad olaszai-i gazdaközönség elnöke.

Igazságszolgáltatás.

Elhalasztott sajtóper. A nagyvárad esküdt-szék előtt mára, május hó 11-re volt kitűzve Klingenkőp Károly hentes segéd, aradi szocialistának a sajtóperre. Az érdekesnek ígért végtárgyalást azonban ma nem tartják meg, mivel közbejött akadály miatt a sajtóbíró-ság elnöke: Millye Gyula kir. táblabíró a tárgyalást elhalasztotta. Így az esküdtök egy napi fáradságtól megmenekültek. Jut még elég tárgyalás ebbe a negyedbe, de még a másikba is.

Felfüggesztett rendőrbiztos. Annak idején egész részletesen megírtuk Mandel Ferencz rendőrbiztosnak a bűnügyét, akit a törvényszék száz forint pénzbüntetésre és hivatalvesztésre ítelt, amit a kir. tábla helyben hagyott. Most érkezett le a kir. Curia ítélete, mely szerint a két első bíróság ítélete indokainál fogva helyben lett hagyva. Az ítéletet tegnap hirdették ki a vádlott előtt.

Feldmann a törvényszék előtt. Feldmann Ferencz b.-ujfalui kereskedő az utóbbi időben igen sok dolgot adott a helybeli törvényszéknek. Tegnap is be volt idézve egy hamis tanúzásra való rábírási vádjában, a bűnügyet azonban ez alkalommal nem sikerült letárgyalni, mivel egy tanu nem jelent meg s így a tárgyalást elnapolták.

A tegnapi bűnügynek az előzménye a vádszerint a következő:

Ezelőtt 3 évvel Feldmann Ferencz pert indított Nádányi Józsefné ellen 3000 frtért s ekkor felbérelt két tanut Kohn Dávidot és Fonagy Józsefet 500—500 forintért, hogy esküdjenek meg hamisan, azonban e helyett feljelentették Feldmann.

Ebben az ügyben már egy ízben volt tárgyalás, tegnap másodszer volt.

A törvényszék tegnap csupán Fényes Géza ügyvédet hallgatta ki, aki azonban csak a mellékkörülményekre tudott felvilágosításokat adni míg az egyik főtanu nem jelent meg.

Fényes Géza ügyvéd kihallgatása után a panaszos Fonagy József bemutatott egy névtelen levelet, amelyben felhívják, hogy hallgatassa ki Kohn Dávidot, a mit a törvényszék el is rendelt.

A vádlottat a néhány perczig tartó tárgyalás után vissza vezették a fogházba, ahol most gyujtogatásra való felbujtásért vizsgálati fogságban van.

A csizma tolvajok. A múlt esztendőben nagy csizma lopások történtek Váradon. A rendőrség tehetetlen volt a tolvajokkal szemben, mert noha majdnem minden éjjel történt csizma lopás, a tolvajokat elfogni nem tudta. Végre is a dolgot felderítette a csendőrség, akik elfogták a tolvajokat akkor, mikor ezek a lopott árukat a szalontai vásárra vitték. A csendőrség azután az egész bűnügyet kiderítette.

A lopásokat pedig három vásott ember követte el, egy negyedik pedig mint bűntárs szerepel.

Legyikán Tógyer, Poyán György és Rác Flóra követték el a lopásokat, azonban mint bűntárs szerepelt még Glicza Pável is. Ezen négy vádlott felett ítélt tegnap a nagyvárad törvényszék.

Mintegy 20 tanut és négy károsat hallgattak ki ebben az ügyben, akiknek a kára igen nagy, a törvényszék 43 pár czizmanak és 36 pár cipőnek az ellopását bizonyította a fiatal tolvajokra. A cipő lopásokon kívül még egy élelmiszer lopást is rábizonyítottak a vádlottakra, amelyet Frölich József hentes kárára követték el.

A törvényszék a vádlottakat bűnösnek mondta ki s ezért elítélte őket és pedig az első rendű vádlottat Legyikán Tógyert aki már előzőleg két ízben büntetve volt lopásért két évi fegyházra, a másodrendű vádlottat Poyán Györgyöt, aki hasonlólag már két ízben ült lopásért két esztendőre, Rác Florát hat havi, s Glicza Pávelt 14 napi fegyházra ítélte a törvényszék.

A vádlottak az elsőt kivéve felebbezték, míg a többiek megnyugodtak az ügyész pedig mindnyájuk terhére felebbezett.

REGÉNY-CSARNOK.

Fitz Clarence és Ethelton Rosannah szerelme.

Írta: MARK TWAIN Ford. M. J.

— No lám! Akkor bizonyára félreértettek. Hahaha! Hát nem azt mondtad, hogy ne énekeljek ma többet?

— Nem, erről egy szót sem szóltam.

— De igen, azt mondtad.

— De nem mondtam.

— Kénvtelen vagyok ismételni, azt mondtad!

— S én megint csak azt felelhetem, hogy nem mondtam!

— Ez a második sértés. Ez már sok, uram. Soha sem fogom Önnek megbocsátani. Közöttünk most már vége mindennek.

Azután egy félig elnyomott kiáltás hallatszott.

Alonso sietett tovább beszélni:

— Ah, Rosannah, ne beszélj így. Valami borzasztó titoknak kell a dologban lenni, valami rettenetes tévedésnek. A legkomolyabban s legőszintébben mondhatom neked, hogy semmi ilyes megjegyzést nem tettem. Az egész világot nem is tettem volna. Rosannah! Szerelmem! Beszélj hát!

Rövid szünet állott be; Alonso még hallotta a leány csukló zokogását s tudta, hogy már eltávozott a telephontól. Nehéz sóhajjal fölkelte helyéről s eltávozott a szobából.

— Végig járom, — szolt indulóféliben magában, — a kórházakat s a szegények viskóit, hogy fölleljem anyámat. Ő képes lesz meggyőzni Rosannah-t arról, hogy én képtelen lettem volna őt megsérteni.

Egy pár pillanattal később a tisztelendő ur már ismét a telephoz kuszott, mint egy macska, mely egészen bizonyos zsákmánya felől. Nem sokáig kellett várnia. A lágy sírás által meg-megszakított hang ismét megszólalt:

— Édes Alonso, nem volt igazam. Te csakugyan nem bánhattál oly rosszul velem. Bizonyára valaki gonoszszágból, vagy tréfából utánozta a te hangodat.

A tisztelendő, Alonso hangján, hidegen válaszolt:

— Magad mondtad, hogy közöttünk vége mindennek. Legyen tehát úgy. Visszautasítom felajánlott megbántásodat. — En megvetem Önt.

Azután gonoszul mosolyogva eltávozott, hogy ne is lássák őt többé e helyen állítólagos telephon találmányával.

Négy óra múlva Alonso visszatért anyjával, kit rendszeren segélyezett szegényei között talált fel. Minden házat felzavartak San Franciscóban, de semmi választ nem kaptak. S ott vártak, vártak a csendes, hallgatag telephonnál.

Végre, midőn már esteledni kezdett San Franciscóban s Castportban már éjfél felé járt, felelet jött a sokszor ismételt, Rosannah hívására.

De ez is a Susanne néne hangja volt, ki így válaszolt:

— Egész nap távol voltam hazulról s csak most érkeztem meg, rögtön előhívom.

Alonso és anyja vártak. Vártak két perczig. Ötig, tízig! Akkor azután a következő hírt kapták:

— Rosannah elment s elvitte magával podgyászát is. A szolgának azt mondta, hogy egy barátját meg meglátogatni. De később egy pár sort találtam szobája asztalán. Hallgassatok: »Elmegyek; ne kutasson utánam. Szíven meg van törve; Ön nem fog engem többé látni. Mondja meg, kérem, neki, hogy mindig fogok reá gondolni, valahányszor a »Szevet by-and-by-t« énekelni fogom, de azokra a barátságatlan szavakra, melyeket e dal miatt mondt nekem, soha sem fogok emlékezni.« Ez az egész, amit irt. Alonso, Alonso, mit jelentsen ez? Mi történt?

De Alonso halványan s részvéttlenül ült ott, mint egy hallott. Anyja széthúzta a függönyöket, hogy kinyissa az ablakot. A friss levegő magához térítette őt s elbeszélte néniének a szomorú történetét. Eközben anyja egy kártyalapot nézegetett, melyet midőn a függönyöket szétvonta, a földön talált. Enyyi volt rajta: »Mr. Sidney Algernon Burley, Jan Franciscó.«

— A nyomorult! — kiáltott Alonso — s elrohant, hogy fölkeresse és megölje az *álpapot*. Mert a névjegy most már mindent megmagyarázott. Ő és Rosannah ugyanis szerelmi viszonyok alatt mindent elmondottak egymásnak, amit csak tudtak; ő szerelmeit, a leány pedig udvarlóját sorolta el, mint az már a szerelmeseknél szokásban van. A esők és turbékolás után mindjárt e vallomások következnek

IV.

A legközelebbi két hónap alatt sok minden adta elő magát, Rosannah, a szegény árva, nem tért vissza Porlandban élő nagyanyjához, Oregonba, s a hátrahagyott pár sorban nem is sejteté, hol kell nyomára akadni. Minden fáradtság, minden törekvés, hogy őt fölleljék, hiába való volt.

S Alonso talán feladta már reményét? Épen nem! Ő így szólt magában:

— Ha szomorkodni fog, bizonyára kedvenc dalát fogja énekelni s én meg fogom őt találni.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A delegációk fogadtatása.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
A magyar delegáció tagjai holnap, szerdán, fél 12 órakor a főrendiházban gyűlnek össze, honnan a várba a fogadtatásra felvonulnak.

Lujza hercegasszony a tébolydában.

Bécs, május 10. (Saját tud. tud.)
L u j z a hercegnőt a döblingi gyógyintézetbe vitték. Eleinte ellenszegült, de nagy rábeszélésre mégis engedett. A labori kástélyból külön vonat vitte a hercegasszonyt a nevezett gyógyintézetben, hol néhány hélig senkivel sem érintkezik és csupán udvarhölgye van vele.

Letartóztatott honvéd-százados.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
M o z g a y Debreczenből megszökött honvéd-századosat a budapesti honvéd parancsnokság letartóztatta.

Thún gróf Budapesten

Bécs, május 10. (Saját tud. táv.)
T h ú n gróf miniszterelnök a delegációknak ő Felsége által való fogadására ma délután Budapestre utazik.

Az angol alsóház ülése.

Budapest, május 10. (Saját tud. távirata.)
Billson kérdést intéz a kormányhoz, vajjon áll-e fenn Franciaországgal vagy valamely más hatalommal oly szerződés vagy egyezmény, amely szerint a felek kötelezték magukat, hogy a Csendes-óceánon nem szereznek még több szigetet vagy területet.

Curzon államtitkár azt válaszolja, hogy ilyen értelmű egyezmény nem áll fenn, bár kötöttek ilyen egyezségeket a Csendes-Óceán egyes szigeteit illetőleg.

C h a m b e r l e i n gyarmatügyi államtitkár a hozzá intézet kérdésre kijelentik, hogy a Sierra Leoneban történekről szóló lapudósítások kétségtelenül tulzottak, mert az ottani kereskedők a veszélyt nagyobbra hitték. Sierra Leone kormányzójának és az ottani hatóságok véleménye szerint Freetownon nincs veszélyeztetve.

Davitt indítványozza, hogy a ház üléseit napolják el, hogy a figyelmet a sierra-leonei állapotokra hívják fel.

A háború.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
Azt állítják, hogy B e r m e j o tengerészeti miniszter azt fogja indítványozni, hogy a francia trans atlanti társaság »Lafayette« nevű gőzhajója kapitányának a tengerészeti érdemkeresztet adományozzák.

Budapest, május 10. (Saj. tud. táv.)
Madridból sürgönyzik: Havannából érkezett hivatalos távirat szerint egy ellenséges czirkáló hajó és egy nagy torpedó hajó kiakarta erőszakolni az átkelést a Cardenas-szoroson és ágyuzni kezdte az »Untonie Lopez«, »Liegera« és »Alerta« spanyol ágyunaszádokat. Fél órai ágyuharcz után a spanyol hajók visszavonulásra kényszerítették az ellenséges hajókat.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
Portorikóból érkezett hivatalos távirat megerősíti, hogy az amerikai hajók üldözöbe vették a »Paulina« spanyol hajót. A »Paulina«-nak a spanyol hajók védelme alatt sikerült a kikötőbe jutnia.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
Key-Westből sürgönyzik: Két amerikai hadihajó tünt fel a láthatáron. Lassan Key-West felé haladnak s úgy látszik, hogy súlyosan meg vannak sérülve.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.)
A »Correspondencia« egy Portorikói távirat szerint az ottani lakosság közt kitűnő a hangulat és nyugodtan várják az amerikaiak támadásait. Ujabb két hajó érkezett oda élelmiszerekkel. Most már néhány hónapra való élelmiszer van felhalmozva.

KÖZGAZDASÁG.

Felhívás a gazdaközönséghez.

Hazánk egére viharfelhők tornyosulnak, a föld megint lábunk alatt s félős, hogy a lázítás üszke lángba borítja az egész országot, ha ölberakott kézzel nézzük a veszedelem továbbharapódzását.

A magyar földmives megtagadja hazáját s beáll földosztónak, mert a haza csak áldozatot követel, a nélkül, hogy adna is valamit; üzso-rások szipolyozzák őt, jómagunk pedig a helyett, hogy kiszabadítanók karmaik közül, tétlenül nézzük pusztulását, sőt nem egyszer versenyre kelünk a szipolyozókkal.

Ez így nem mehet tovább. Itt az ideje, hogy tegyünk is valamit a népért, hogy kiemeljük abból az erkölcsi, szellemi és anyagi nyomorúságból, melybe őt évtizedes mulasztásaink súlyosították!

Ne várjuk felülről a segítséget.

▲lulról kell kezdeni a munkát!

Ujjá kell teremteni a társadalmat, hogy a nép bizodalma és szeretete a vezető osztályok felé visszaforduljon s megbecsülje ismét azt a röögöt is, mely neki kenyeret ad. A nyereség-szomj és önzés helyébe a szolidaritás érzetét kell lelkébe oltani; ki kell tanítani rá, hogy mily hatalmas erő rejlik a szövetkezésben; fel kell világosítani, hogy ez egyik főeszköze annak, hogy a mai sötétségből és nyomorúságból kiemelkedhessék s egy jobb jövő alapját megvet-hesse.

Rázzuk fel a népet zsidbadságából és segítsünk neki, hogy szövetkezeteit megalapíthassa; hisz hivatta vagyunk rá, hogy vezessük. A lát-szólagos nyugalom ne tévesszen meg senkit. Ma még csak a szomszédban van a tűz, holnap már a mi fejünk fölött gyulad ki a ház.

De különben is nem csak érdekünk, hanem hazafiúi és felebaráti kötelességünk is az, hogy összefogva, lendítsünk valamit a magyar nép sorsán.

Fel hát, munkára!

Kezdjük mindjárt azzal, hogy alapítsunk fogyasztási szövetkezeteket. Ezek valószínűleg meg a legkevesebb áldozattal, s e mellett a legnagyobb vonzóerőt is gyakorolják a népre, mert áldásos hatásuk azonnal nyilvánvalóvá lesz.

Mily szerencsés alkalom volna ez arra, hogy a néppel a szövetkezés eszméjét gyorsan megkedveltessük! Mert mégis csak szöveget út a fejébe, hogy mi módon kaphatja olcsóbban s himisítatlan jóminőségben nemcsak az élelmi-cikkeket, hanem még a takarmányt, vetőmagot, nyersanyagot, szerszámokat, műtrágyát és gépeket is, szóval mindent, amihez a gazdaságban szüksége lehet.

Es nem is olyan nehéz a fogyasztási szövetkezetek létrehozása. Hiszen a Károlyi Sándor gróf által nemrég alapított Hangya a magyar gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete (Budapest, Zöldfa-utca 10.) magára vállalja a dolog terhesebb részét. Készséggel ad felvilágosítást; örömmel szolgál utmutatással a mozgalom szervezéséhez; kiküldi egyik képviselőjét az alapításához; ellátja az ujonnan alapított szövetkezetet a legjobb és legolcsóbb cikkekkel, végül felügyel vezetésére s ellenőrzi számadásait.

Ha azután az első lépés megvan téve, a többi már magától jön.

A ki pedig azt hiszi, hogy a magyar nép nem termelt rá erre a feladatra, hogy nem érdemel bizalmat, mert nincs benne elég jó-zanság, kitartás és komolyság: az téved. A hitelszövetkezetek példája mást mutat. Mi ez más, mint a nép megbízhatóságának és érettségének bizonyítéka? És a hitelszövetkezetek elterjedése nem a mellyett szól-e, hogy a nép felfogta azt a fontos missiót, melyet azok teljesítenek? Pedig ezen szövetkezetek érdeköre aránylag korlátolt, mert elvégre is nem mindenki van ráutalva a hitelre. Ellenben minden ember fogyasztó s a jómódúnak éppen ugy érdekében áll, hogy olcsó s jóminőségű portó-kához jusson, mint a szegénynek. Nem kell hát attól tartanunk, hogy a fogyasztási szövetkezetekkel kudarcot vallunk. Ez már magában hordozza a siker minden föltételét.

Küzdjük hát le azt a nembánomságot. Ne várjuk meg, hogy az ellenség betörjön házunkba, felgyújtva hajlékunkat, hanem tegyünk meg jó-eleve mindent a magunk hatáskörében, hogy a veszedelmet elhárítsuk!

Első lépés gyanánt pedig alapítsunk fogyasztási szövetkezetet!

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Gabonatőzsde.

Készáru buzában az irányzat gyenge volt.

Határidők.

B u d a p e s t, márcz. 10.

Buza őszre	— — — — —	11.04
Buza tavaszra	— — — — —	14.78
Tengeri	— — — — —	6.13
Rozs őszre	— — — — —	8.35
Zab őszre	— — — — —	6.01

Értéktőzsde.

Az irányzat szilárd.

B u d a p e s t, márcz. 10.

Déli vasut	— — — — —	78.—
Rimamurányi	— — — — —	254.—
Magyar jelzalog	— — — — —	254.1/2
Magyar leszámítoló	— — — — —	257.—
Iparbank	— — — — —	101.—
Budapest közuti	— — — — —	385.3/4
Kereskedelmi bank	— — — — —	14.17
Salgótarjáni	— — — — —	601.—
Waggon-kölcson	— — — — —	244.—
Villamos vasut	— — — — —	275.1/2

B é c s, márcz. 10.

Az irányzat javult.

Oszt. hitel	— — — — —	859.—
Magyar hitel	— — — — —	885.50
Allamvasut	— — — — —	858.87
Birodalmi márka	— — — — —	58.87

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru és értéktőzár 1898. márcs 10-án.

Magyar aranyárjradék 4%	120.50
Magyar koronajárjradék	98.90
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	119.—
Magyar vasuti köles n ezüstben 2 1/2%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1872-05	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.60
Horvát-szlavon föld tehermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyereséjny sorsjegy-kölesön	160.—
Tiszaszabá yozási és szegedi sorsjegy kölesön	139.75
Osztrák járjradék papírban	101.75
Osztrák járjradék rüstben	175.—
Osztrák járjradék aranyban	121.—
Osztrák korona járjradék	15.—
1860. Osztrák államsorsjegyek	143.—
Osztrák magyar bankrészevény	913.—
Magyar hitelbankrészevény	358.75
Osztrák hitelintézeti részevény	358.50
Fáris vista	357.75
20 márkás arany	955.—
Német birodalmi márká	58.85
London vista	120.85
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Kvadbéret 6. szám. Kisbéret 6. szám.
Páros. Páros.

Ma szerdán, 1898. május 11-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Lear király.

Tragédia 5 felvonásban. Irta: Shakespeare. Fordította:
Vörösmarty Mihály.

Személyek:

Lear, Britania király	E. Kovács Gyula.
A francia király	Pataki Béla.
A burgundi fejedelem	Odry Árpád.
Cornwall fejedelem	Heltai N.
Alban fejedelem	Kassai K.
Kent, gróf	Szentgyörgyi I.
Glester, gróf	Bartos Gyula.
Edgar, Gloster fia	Tompa Kálmán.
Edmund, Gloster törvénytelen fia	Janovics Jenő.
Oswald, Goneril udvarnoká	Leövey Leo.

Goneril } — — — — — Laczkó Aranka.
Regan } Lear leányai — — — — — Szilágyi Berta.
Cordelia } — — — — — Hatala Györgyike.
Bolond } — — — — — Rózsabegyí Kálmán.

Helyjarak mint rendesen.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, csütörtökön, 1898. május 12-én béret-
folyamban.

Nebántsvirág.

Operette 4 felvonásban.

Előkészületen:

Katonadolog.

Böhözat 3 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Jelzálogkölesönt

filoxera által elpusztított szőlők ujonani
befásítására 5%, termő szőlőkre
5%, városi és nagyközségbeli házakra
5 és 6%-ra.

Földbirtokra:

65 évi törlesztésre 4 1/2%,

63 1/2 « » » » 4 1/2%,

50 évi törlesztésre 5%,

30—40 évi törlesztésre 6 %,

20—30 évi törlesztésre 7% mellett

ajánl és felvilágosítást nyujt 20 kr. vá-
lasz bélyeg ellenében

Horváth Ede,

Pilis-Csabán.

64 5—12

Épitkezés.

A nagyváradi I. sz. kápta-
lan kegyurasága alá tartozó
sályi-i rom. kath. plébánia lak
kijavitása, illetve átalakításá-
nál elő forduló köműves, ács,
bádogos stb. munkálatok vég-
zése árlejtés utján fog kiadatni.

A munkálatokra vonatkozó
terv és költségvetés az ura-
dalom központi irodájában
megtekinthető, hova is az aján-
latok május hó 20-ikáig nyuj-
tandók be.

Nagyvárad 1898. máj. 8.

Papp Imre,
főtiszt.

! Huzás már ma!

M. kir.

I. osztályu sorsjegyek

a második játékhoz kaphatók míg a
készlet tart

KISS DÁVID
főelárusítónál.

Ára 6 frt, 3 frt, 1 frt 50 kr. és 75 kr.

Csődtömeg-eladás!

A t. vevőközönség szives tudomására hozom, hogy általam megvett vb. Markovits Mór csődtömegéből még
megmaradt áruk, valamint egy újabban vásárolt nagy tömeget ugyanott (Stern Gyula czipó-üzlete mellett) becslési
árban kiárusítom.

Eladásra kerülnek:

- 10000 méter mosó voilok 9 1/2 krtól
- 10000 « atlas szatin 22 krtól,
- 5000 pár női-, férfi- és gyermek harisnya 12 krtól
- 600 drb nap és esőernyő 33 krtól,
- 325 drb férfi turista ing 88 krtól,
- 4000 méter fekete mintázott selymek és valódi japáni Ponche.
- 200 pár selyem női keztyü 29 krtól,
- 125 ágygarniturák 4 frt 25 krtól,
- 100 ablak-függöny 99 krtól,
- 8000 méter szines ruhaszövet 15 krtól,
- 900 méter fekete Terno és finom divatmintájú,
- 2000 méter foulard satin 9 krtól,
- 1000 drb női ing, bugyogó és corsetták 55 krtól.

Tisztelettel

FLEGMAN ÁRMIN,

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

Üzletemben Zöldfa-utca elején ruhaszövet, batiszi, selyem és disz ujdonságok, valamint női felöltök dús választék és
mérsékelt árban kaphatók.